

Nr 159.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående statsverkets övertagande av vissa städers förpliktelser beträffande befattningshavare, vilka vid upphörande av rådhusrätterna i samma städer komma att indragas m m.; given Stockholms slott den 12 mars 1943.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över justitiedepartementsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

K. G. Westman.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 12 mars 1943.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES, EWERLÖF.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anför chefen för justitiedepartementet, statsrådet Westman.

Enligt 1 § lagen den 17 juni 1932 om stads och landsbygds förenande i judiciellt avseende äger Kungl. Maj:t med stadsfullmäktiges samtycke för-

Bihang till riksdagens protokoll 1943. 1 saml. Nr 159.

ordna, att rådhusrätt i stad skall upphöra och staden i judiciellt avseende förenas med domsaga. Beträffande stad, där länsstyrelsen ej har sitt säte och i vars rådhusrätt borgmästaren är ensam lagfaren ledamot eller jämte borgmästaren endast en ledamot finnes som skall vara lagfaren, äger Kungl. Maj:t, jämlikt 2 § nämnda lag, när borgmästartjänsten är ledig, även utan stadsfullmäktiges samtycke meddela enahanda förordnande som nyss nämnts, såframt

1. ändringen med hänsyn till förhållandena i såväl staden som domsagan finnes vara till gagn för rättsskipningen,

2. statsverket övertager stadens förpliktelser beträffande avlöning och pension till innehavare av befattning, som genom rådhusrättens upphörande indrages, samt

3. ändringen icke medför ökad ekonomisk börda eller annan avsevärd olägenhet för staden.

Med föranledande av anförda bestämmelser hava utredningar sedan någon tid pågått ifråga om åtskilliga städers förenande i judiciellt avseende med domsaga. Sedan utredningarna numera slutförts beträffande vissa av dessa städer, anhåller jag att få underställa samma frågor Kungl. Maj:ts prövning, i vad förpliktelser genom indelningsändringarna kunna uppkomma för statsverket att övertaga avlöningsförmåner till befattningshavare, vilka vid rådhusrätternas upphörande komma att indragas. De städer, beträffande vilka detta spörsmål nu torde böra upptagas till behandling, äro Ronneby, Simrishamn och Skara. Härjämte föreligger beträffande staden Piteå, som redan förenats med domsaga, en liknande fråga.

1:o.

Borgmästartjänsten i *Ronneby*, vars invånarantal den 31 december 1941 uppgick till 5,856 personer, är sedan den 27 januari 1936 vakant. Enligt Kungl. Maj:ts brev den 7 februari 1890 skall rådhusrätten utgöras av, förutom borgmästaren, två ordinarie rådmän, vilka icke behöva vara lagfarna, samt en extra rådmän. En av de ordinarie rådmänstjänsterna, med vilken befattningen såsom kronouppbörds-kassör varit förenad, är sedan den 1 juli 1937 vakant och uppehålles på förordnande. Den andra ordinarie rådmansbefattningen innehaves av Karl August Frithiof Svensson, som erhållit fullmakt å tjänsten år 1932. Extra rådmän är sedan år 1933 Fredrik Hilmfrid Abraham Berg. Den förre är född år 1882 och den senare år 1877. Svensson och Berg voro ursprungligen å sina rådmansbefattningar tillförsäkrade årliga arvoden å 300 kronor respektive 100 kronor, men hava sagda belopp från och med den 1 januari 1942 förhöjts till 500 kronor respektive 150 kronor. Å arvodesbeloppen utgår sedan 1 april 1940 dyrtidstillägg enligt samma grunder, som gälla för stadens övriga befattningshavare. Svensson har vidare uppburet viss inkomst av sportler. Någon utfästelse från stadens sida om pensionering föreligger icke beträffande någon av nämnda rådmän, och skyldighet har icke föreskrivits för dem att vid viss ålder avgå från tjänsten.

Staden är belägen inom Medelsta tingslag av den genom Kungl. Maj:ts brev den 12 juni 1936 nybildade Östra och Medelsta domsaga. Domsagan hade den 31 december 1941 ett invånarantal av 50,849 personer, varav inom Medelsta tingslag 28,436 personer. Nämda tingslag har sitt tingsställe i Ronneby, varest tingshus finnes. Den 23 oktober 1936 bestämde Kungl. Maj:t, att domsagens kansli skulle tillsvidare, i avbidan på slutligt beslut i fråga om Ronneby stads förenande i judiciellt avseende med domsagan, vara förlagt till Ronneby.

På grund av Kungl. Maj:ts beslut den 31 januari 1936 har genom länsstyrelsens i Blekinge län försorg utredning ägt rum rörande Ronnebys förenande i judiciellt avseende med angränsande domsaga. Utredningen, som verkställts jämlikt 3 § ovannämnda lag och särskilt avhandlat de frågor som angivits i samma paragraf, har enligt länsstyrelsens uppdrag utförts av borgmästaren i Karlskrona Ebbe Dymling. Denne har därvid haft att tillgå en i justitiedepartementet upprättad, den 28 april 1936 dagtecknad promemoria, innefattande en förberedande utredning i ärendet. Dymling har den 7 augusti 1936 avgivit ett första utlåtande i ärendet. Dymling, vilken utgått ifrån att staden vid föreningen med domsagan skulle ingå i gemensamt tingslag med Medelsta tingslag, har — under erinran att statsverket vid rådhusrättens upphörande hade att övertaga stadens förpliktelser beträffande avlöningen till rådmän, vilkas befattningar för dylik händelse komme att indragas — sammanfattat resultatet av utredningen sålunda, att stadens förenande med domsagan komme att bliva till gagn för rättsskipningen, att de förändringar i domstolsorganisationen, som bleve erforderliga, kunde genomföras utan att väsentliga olägenheter därigenom uppkomme, att även om överexekutorsgöromålen, vilka för närvarande handhades av magistraten, övertoges av länsstyrelsen, exekutionsväsendet bleve ordnat på ett sätt som ej medförde nämnvärd olägenhet för staden, samt att ökad ekonomisk börda ej uppkomme för staden genom ändringen. Dymling har vid beräklandet av de ekonomiska verkningarna av föreningen utgått från att staden av de tingshusbyggnadsskyldige i Medelsta tingslag medgäves befrielse från inlösen i tingslagets tingshus i Ronneby. Dymling har vidare förutsatt — förutom att statsverket ersatte kronouppbörds-kassören för vissa mistade sportler, varom sedan befattningshavaren numera pensionerats ej längre är fråga — att staden under de närmaste tio åren efter införlivningen endast skulle behöva erlægga 75 % av de på stadens skatte-kronor belöpande utdebiterade tingshusmedlen. Såsom skäl för de sålunda föreslagna lättnaderna har Dymling åberopat, att staden till de tingshusbyggnadsskyldige erlagt sammanlagt 13,700 kronor såsom ersättning för minskade inkomster till följd av inkorporering med staden av viss del av Ronneby landsförsamling, att staden till de tingshusbyggnadsskyldige skänkt en del av det tomtområde, varå tingshuset vore beläget, samt att efter föreningen med tingslaget utdebiteringen av tingshusmedel kunde såsom en följd av det ökade skatteunderlaget avsevärt sänkas (från omkring 19 öre till 12 öre per skatte-krona).

Stadsfullmäktige i Ronneby hava vid sammanträde den 29 oktober 1936 avgivit yttrande över utredningen. Däri har gjorts gällande, att kostnadsökningen för staden bleve större än den varmed utredningsmannen räknat, men hava fullmäktige ändock förklarat att staden, såvida vissa närmare angivna villkor bleve uppfyllda, ej ville motsätta sig en landsrättsförläggning. Dessa villkor innebära bland annat, att staten övertager stadens ansvar för ersättning åt rådmännen, vilkas befattningar komme att indragas, att staden utan ersättning av något slag från dess sida erhåller inträde i tingshusgemenskapen, samt att stadens invånare befrias under en period av tio år räknade från införlivningens ikraftträdande från 50 % av den på dem belöpande uttaxeringen för tingshusändamål så att, sedan totala uttaxeringsbehovet fastställts, endast hälften av vad som därav belöper på stadens invånare uttaxeras på dem, medan återstoden i sin helhet bäres av övriga tingshusbyggnadsskyldige.

Östra häradsrätt har vid sammanträde den 22 oktober 1936 avstyrkt föreningen, enär domsagan — som redan genom föreningen av Östra och Medelsta härader till men för den rättssökande allmänheten blivit för stor — efter stadens införlivning skulle bliva än mera arbetstyngd. Häradsrättens ordförande var skiljaktig och ansåg, att ökningen av häradsrättens och domhavandens arbetsbörda icke bleve så betydande att några mera avsevärda, bestående olägenheter därigenom kunde befaras uppkomma.

Medelsta häradsrätt har vid sammanträde den 17 november 1936 uttalat, att ur rättsvårdens synpunkt intet funnes att erinra mot den föreslagna föreningen.

Länsstyrelsen har i skrivelse den 30 november 1936 avgivit utlåtande i ärendet och därvid — under förklaring att länsstyrelsen i allt väsentligt biträde den av Dymling verkställda utredningen — anfört bland annat:

I yttrande den 8 oktober 1935 över den ifrågasatta föreningen av Östra och Medelsta domsagor till en domsaga har länsstyrelsen uttalat sina betänkligheter i ärendet, och den nu föreliggande frågan om staden Ronnebys landsrättsförläggning är givetvis icke ägnad att minska dessa betänkligheter. Då emellertid sammanslagningen av de båda domsagorna nu är ett faktum, varåt för närvarande icke något torde kunna åtgöras, och då ett bibehållande av en så pass liten stad som Ronneby vid egen jurisdiktion ur rättsvårdens synpunkt icke torde vara att förorda, anser sig länsstyrelsen icke kunna avstyrka stadens förening med domsagan, trots den alltför stora omfattning denna därigenom kommer att erhålla. Länsstyrelsen fasthåller dock vid sin tidigare framförda mening att, då spörsmålen om Karlshamn och Sölvesborgs läggande under landsrätt bli aktuella, till behandling bör upptagas frågan om länets indelande i tre domsagor.

Hovrätten över Skåne och Blekinge har i utlåtande den 10 december 1936 framhållit, att Ronneby stads förenande med domsagan i judiciellt avseende måste ur rättsskipningssynpunkt anses vara till gagn och önskvärd samt att, för den händelse föreningen komme till stånd, domsagans kansli definitivt borde förläggas till Ronneby. Av utredningen framginge emellertid ej att föreningen kunde ske utan att ökad ekonomisk börda uppkomme för staden. Härutinnan kunde bland annat framhållas, att

överenskommelse ej träffats mellan staden och de tingshusbyggnadsskyldige angående storleken av de blivande tingshusavgifterna. Det måste anses såsom ett allmänt intresse, att föreningen komme till stånd utan att möjligheten till dess genomförande oberoende av stadens samtycke begagnades. Med hänsyn härtill uttalade sig hovrätten för att ytterligare utredning borde föreläggas för föreningens genomförande på frivillighetens väg.

Sedan Kungl. Maj:t den 13 oktober 1937 anbefallt länsstyrelsen att föranstalta om den ytterligare utredning, varom hovrätten i sitt yttrande hemställt, hava på föranstaltande av länsstyrelsen kommitterade för de tingshusbyggnadsskyldige i Medelsta tingslag och delegerade för Ronneby stad haft överläggningar för vinnande av ekonomisk uppgörelse mellan de berörda parterna, varefter denna fråga behandlats vid sammanträden av de tingshusbyggnadsskyldige och stadsfullmäktige var för sig. Någon uppgörelse har härvid icke kommit till stånd.

De tingshusbyggnadsskyldige hava sålunda vid sammanträde den 11 januari 1938 godkänt ett av nämnda kommitterade framlagt förslag, enligt vilket staden borde efter förhållandet mellan antalet skattekronor i staden och tingslaget gälda ersättning till de tingshusbyggnadsskyldige för inlösen i tingshuset. Därvid borde man utgå från det tingshuset åsatta brandförsäkringsvärdet, eller 175,000 kronor, vartill komme värdet å inventarier 10,000 kronor. Efter avdrag av skulden för tingshuset, omkring 100,000 kronor, kunde tingslagets behållna förmögenhet skattas till 85,000 kronor. Med angivna beräkningsgrund borde staden vid inträdet i tingsgemenskapen till de tingshusbyggnadsskyldige erlægga omkring 30,500 kronor. Vidare borde staden lika med övriga tingslagsbor deltaga i de årliga tingshusavgifterna.

Stadsfullmäktige hava å sin sida vid sammanträde den 3 mars 1938 förklarat, att de vidhölle sina vid sammanträdet den 29 oktober 1936 uppställda villkor för samtycke till föreningen. För övrigt ansågo de, att de tingshusbyggnadsskyldiges krav medförde sådan ekonomisk börda för staden, att denna med hänsyn till bestämmelserna i lagen den 27 juni 1932 om stads och landsbygds förenande i judiciellt avseende borde hava full rätt att kräva, att den finge behålla sin egen jurisdiktion, för vilket krav för övrigt bland stadens invånare funnes en snart sagt enhällig opinion.

Härefter har utredningsmannen i skrivelse till länsstyrelsen den 14 december 1938 på därtill given anledning framlagt en ny beräkning rörande de ekonomiska verkningarna av stadens förening med domsagan. Enligt denna skulle föreningen för staden medföra en årlig besparing av omkring 350 kronor. Utredningsmannen har härvid liksom tidigare utgått från att staden skulle befrias från att till tingslaget gälda någon engångsersättning för vinnande av delaktighet i tingshuset men frångått sitt tidigare förslag att staden under vissa år skulle erlægga lägre tingshusavgift än övriga tingshusbyggnadsskyldige.

Stadsfullmäktige och de tingshusbyggnadsskyldige hava, sedan de beretts tillfälle yttra sig över Dymlings senaste utredning, vidhållit sina tidigare intagna ståndpunkter.

L ä n s s t y r e l s e n har i skrivelse den 21 juni 1939 avgivit nytt yttrande i ärendet, vari framhållits, att då uppgörelse icke kunnat träffas mellan staden och de tingshusbyggnadsskyldige rörande de ekonomiska villkoren för stadens förening med domsagan, en förening icke syntes kunna komma till stånd utan användande av den möjlighet till föreningens genomförande oberoende av stadens samtycke, som i 2 § omförmälda lag den 17 juni 1932 omförmäles. Länsstyrelsen, som ansåge sig böra biträda den av Dymling verkställda förnyade utredningen i ärendet i fall en förening verkligen skulle komma till stånd, ville emellertid numera starkt ifrågasätta lämpligheten av att den stora och synnerligen arbetstyngda domsagan utökades ytterligare med Ronneby stad. Erfarenheten från de gångna åren hade visat att såväl Östra och Medelsta domsaga som Bräkne och Listers domsaga vore för stora och arbetskrävande för att arbetet inom dem skulle kunna fullgöras på ett för allmänheten fullt tillfredsställande sätt. Länsstyrelsen föresloge därför, att utredning verkställdes om länets indelning, på sätt länsstyrelsen tidigare hemställt, i tre domsagor samt att i avvaktan därå finge anstå med avgörandet av frågan om stadens läggande under landsrätt.

H o v r ä t t e n har i yttrande den 4 november 1941 — under erinran om sitt tidigare yttrande i ärendet och med förmälan att länsstyrelsen efter anmodan till hovrätten avgivit ett förslag rörande Blekinge läns indelning i tre domsagor — förordat, att beslut om genomförandet av den judiciella föreningen mellan staden och domsagan måtte få anstå tills vidare. Till stöd härför har hovrätten anfört bland annat, att den av 1940 års lagtima riksdag begärda utredningen av frågan om det ekonomiska mellanhavandet mellan stad, som förenades med tingslag, och de tingshusbyggnadsskyldige syntes bliva av avgörande betydelse för vissa spörsmål, som måste lösas i samband med det slutliga avgörandet av förevarande ärende. — Hovrätten har vidare förklarat sig icke kunna tillstyrka att frågan om förändrad indelning av domsagorna i länet för närvarande gjordes till föremål för vidare utredning. Därest uppskov med förevarande landsrättsförläggningsfråga ej kunde medgivas, borde principiellt beslut fattas om stadens förenande i judiciellt avseende med Medelsta tingslag med tingsställe och kansli i Ronneby, men de närmare föreskrifterna om ikraftträdandet härav bliva beroende av Kungl. Maj:ts framtida avgörande.

S t a t s k o n t o r e t har den 19 januari 1943 avgivit infortrat yttrande i ärendet, såvitt avser statsverkets övertagande av stadens förpliktelser beträffande avlöningen till de två kvarstående icke lagfarna rådmännen samt därvid anfört bland annat:

Såvitt statskontoret kan finna, föreligger skyldighet för statsverket att gottgöra staden dess kostnader beträffande avlöning åt rådmännen Svensson och Berg. Jämte lönen synes Svensson vara berättigad uppbära auktionsprovision, som enligt vad statskontoret inhämtat uppgått — räknat för de sista fem åren — till i medeltal omkring 260 kronor årligen. Vid bestämmandet av den ersättningsskyldighet, som vid rådhusrättens upphörande skulle komma att åvila statsverket till nu ifrågavarande rådmän, torde hänsyn uppenbarligen icke kunna tagas till den nyligen (från och med den 1

januari 1942) beviljade löneförhöjningen. Ej heller torde någon gottgörelse kunna komma i fråga för de till dem utgående dyrtidstilläggen, då dessa förmåner först tillkommit så sent som den 1 april 1940. De ifrågavarande ersättningsbeloppen skulle alltså komma att utgöra för Svensson (300 + 260 =) 560 kronor samt för Berg 100 kronor, allt för år räknat. Beloppen torde böra anvisas att utgå från allmänna indragningsstaten.

Den i ärendet verkställda utredningen får anses giva vid handen, att där-
est statsverket såsom föreslagits övertager staden Ronnebys förpliktelser be-
träffande avlöningen till de icke lagfarna rådmän, vilkas tjänster i och med
rådhusrättens upphörande komma att indragas, samt staden medgives rätt
att inträda såsom delägare i tingslagets tillgångar utan att härför erlagga
någon inlösningssumma, den föreslagna föreningen med Östra och Medelsta
domsaga icke kommer att medföra ökad ekonomisk börda för staden. De
skäl, som åberopats till stöd för stadens befrielse från skyldighet att utgiva
ersättning till tingslaget, finner jag välgrundade. Genom den vid 1942 års
riksdag genomförda ändringen av 5 § lagen den 17 juni 1932 om stads och
landsbygds förenande i judiciellt avseende föreligger numera möjlighet för
Kungl. Maj:t att vid förordnande om rådhusrätts upphörande medgiva stad
befrielse från inlösningskyldighet varom här är fråga. Denna möjlighet an-
ser jag böra i förevarande fall begagnas. Det är nämligen ett allmänt intresse,
särskilt med hänsyn till den förestående rättegångsreformen, att den egna
jurisdiktionen i städer av så ringa storlek som Ronneby, så snart tillfälle där-
till gives, bringas att upphöra.

*Departements-
chefen.*

I ärendet har ifrågasatts att låta med den föreslagna föreningen tills vi-
dare anstå. Länsstyrelsen, som i sitt i ärendet först avgivna utlåtande för-
klarat sig ej vilja avstyrka stadens förenande med domsagan, då ett bibehållande av en stad av så ringa storlek som Ronneby vid egen jurisdiktion icke vore att förorda, har sålunda i ett senare utlåtande ansett sig böra ifrågasätta lämpligheten av att den stora och arbetstyngda domsagan utökades med Ronneby stad och föreslagit utredning för länets indelning i tre domsagor, i avvidan varpå sammanslagningsfrågan borde vila. Hovrätten däremot har uttalat, att en dylik utredning icke borde för närvarande företagas. Jag delar hovrättens uppfattning härutinnan. Väl är domsagan en av de större och mera arbetstyngda, men givet är, att de svårigheter, som ur arbetsbördans synpunkt kunna föranledas av stadens förenande med domsagan, kunna bemästras genom en mot ökningen i arbetet svarande förstärkning av domsagas arbetskrafter. I detta sammanhang får jag erinra om att enligt den av 1942 års riksdag i princip beslutade omorganisationen av domsagoförvaltningen tingsdomare skall finnas anställd i vissa av de största domsagorna samt att för ifrågavarande domsaga avsetts en dylik befattningshavare. I övrigt vill jag, utan att nu taga närmare ställning till den väckta frågan om domsagoregleringen, framhålla, att med frågans prövning i varje fall bör anstå till dess vakans uppstår å något av häradsövdingämbetena i de nuvarande två Blekingedomsgorna. Detta kommer, så vitt nu kan förutses, att bliva fallet först år 1949. Att till

denna jämförelsevis avlägsna tidpunkt fortfarande på förordnande uppehålla borgmästartjänsten i Ronneby synes mig ur rättsvårdens synpunkt icke försvarligt. Jag anser sålunda att ytterligare uppskov med avgörandet av frågan om stadens förenande med domsaga icke bör förekomma. Att efter den föreslagna utökningen Östra och Medelsta domsagas kansli alltjämt bör vara förlagt till Ronneby synes självfallet.

Då utredningen får anses visa, att ifrågavarande indelningsändring skulle bli till gagn för rättsskipningen samt, med hänsyn till vad förut anförts, jämväl övriga av de i 2 § förenämnda lag den 17 juni 1932 angivna förutsättningarna för meddelande mot stads bestridande av förordnande om dess förenande i judiciellt avseende med domsaga lära föreligga, ämnar jag föreslå Kungl. Maj:t utfärdande av föreskrift härom. Innan detta kan ske, måste emellertid riksdagens samtycke utverkas till att statsverket övertager stadens förpliktelser beträffande avlöningen till de två icke lagfarna rådmän, vilkas befattningar vid rådhusrättens upphörande komma att indragas. Mot vad statskontoret anført i sistnämnda hänseende har jag intet att erinra. Jag får därför hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att till rådmännen i Ronneby Karl August Frithiof Svensson och Fredrik Hilmsfrid Abraham Berg må från och med den dag, då föreskrift om stadens förenande i judiciellt avseende med Östra och Medelsta domsaga träder i kraft, från allmänna indragningsstaten under deras återstående livstid utbetalas årlig gottgörelse med 560 kronor till Svensson och 100 kronor till Berg, med iakttagande av att å förmånen dyrtidstillägg icke skall utgå.

2:o.

I *Simrishamn*, vars invånarantal den 31 december 1941 uppgick till 2,791 personer, är borgmästartjänsten sedan den 23 maj 1939 vakant. Förutom borgmästaren skall stadens rådhusrätt enligt gällande arbetsordning utgöras av en förste lagfaren rådmän, en andre icke lagfaren rådmän och en extra rådmän. Förste rådmansbefattningen innehaves av Fritz Werner Gottlob Rosencrantz, som är född 1885. Fullmakt för honom är utfärdad den 27 september 1921. Andre rådmänstjänsten och extra rådmänstjänsten uppehållas allenast på förordnande. Enligt av Kungl. Maj:t den 11 februari 1910 fastställd lönestat utgå till förste rådmannen följande årliga avlöningsförmåner: lön 400 kronor, två ålderstillägg, vardera å 200 kronor, samt tjänstgöringspenningar 200 kronor. Sedan den 1 januari 1922 utgår därjämte tillfällig löneförbättring å befattningen med ett belopp av 1,400 kronor årligen, vilken förmån tillförsäkrats befattningshavaren genom stadsfullmäktiges beslut den 15 december 1922. Detta beslut har icke underställts Kungl. Maj:ts prövning. Förste rådmannen är vidare berättigad att uppbära vissa sportler, vilka under åren 1937—1939 i me-

deltal årligen uppgått till 750 kronor. Å lönen, ålderstilläggen och tjänstgöringspenningarna utgår dyrtidstillägg efter samma grunder som gälla för befattningshavare vid statens oreglerade verk. Någon utfästelse från stadens sida om pensionering av förste rådmannen föreligger icke, och skyldighet har icke föreskrivits för honom att vid viss ålder avgå från tjänsten. Ej heller har i Rosencrantz' fullmakt inryckts föreskrift om skyldighet att övergå till annan tjänst hos staden. I sådant avseende är av betydelse att Rosencrantz, som avlagt juris kandidatexamen, innehar föreskriven kompetens för att kunna utses till kommunalborgmästare.

Ingelstads och Järrestads domsaga, vilken omgiver staden, hade den 31 december 1941 ett invånarantal av 34,412 personer. Domsagan består av ett tingslag samt har tingsställe och domarkansli i Hammenhög, där tingshus finnes, uppfört år 1891. Avståndet mellan Simrishamn och Hammenhög är omkring 15 kilometer.

På grund av Kungl. Maj:ts beslut den 9 juni 1939 har genom länsstyrelsens i Kristianstads län försorg utredning skett rörande Simrishamns förenande i judiciellt avseende med nämnda domsaga. Utredningen, som verkställdes jämlikt 3 § i ovannämnda lag den 17 juni 1932 och särskilt avhandlat de frågor som angivas i nämnda paragraf, har jämlikt länsstyrelsens uppdrag verkställdes av häradshövdingen i Södra Åsbo och Bjäre domsaga G. A. Eriksson.

I sitt i augusti 1941 avgivna utlåtande har utredningsmannen — under erinran att statsverket vid rådhusrättens upphörande eventuellt hade att utgiva ersättning till rådmannen Rosencrantz med belopp som motsvarade dennes inkomster i rådmans tjänsten — sammanfattningsvis uttalat, att ur de allmänna synpunkter som låge till grund för lagstiftningen rörande stads och landsbygds förenande i judiciellt avseende det måste vara ett önskemål att en stad med så lågt invånarantal och så få mål och domstolsärenden som Simrishamn förenades i judiciellt avseende med domsaga, samt att sådan förening vore i detta fall så mycket mera påkallad som den kunde ske utan att arbetet i domsagan — vars invånarantal för övrigt vore i nedgående — därigenom på något sätt påverkades i ogynnsam riktning och utan förstärkning av arbetskrafterna i domsagan. Av utredningen framginge även att ändringen medförde ekonomisk vinst för staden; och det torde icke, framhåller utredningsmannen, med fog kunna göras gällande att ändringen medförde någon avsevärd olägenhet för staden. På grund härav har utredningsmannen föreslagit att rådhusrätten i staden skulle upphöra och staden i judiciellt avseende förenas med domsagan. Utredningsmannen har tillika ansett att domsagan jämväl efter indelningsändringen borde bilda ett tingslag med tingsställe i Hammenhög. Rörande domsagokansliet föreläge onekligen skäl för dess förflyttande till Simrishamn, men har utredningsmannen, då en flyttning skulle på grund av nybyggnad ådraga staden mycket betydande kostnader för anordnande av kanslilokaler, ansett en sådan såsom mindre försvarlig ur allmänt ekonomiska synpunkter.

Över utredningen hava yttranden avgivits av stadsfullmäktige och magistraten i Simrishamn, av de tingshusbyggnadsskyldiga, häradsrätten och

domhavanden i Ingelstads och Järrestads domsaga samt av länsstyrelsen i Kristianstads län och hovrätten över Skåne och Blekinge. Samtliga hava — under uttalande att utredningen givit otvetydiga belägg för att en förening av staden med domsagan borde komma till stånd — tillstyrkt sammanslagningen.

Stadsfullmäktige, vilka behandlat ärendet vid sammanträden den 22 maj och den 29 oktober 1942, hava emellertid gjort sitt samtycke till föreningen beroende av att statsverket övertog stadens förpliktelser beträffande avlöningen till rådmannen Rosencrantz. Stadsfullmäktige hava vidare, med hänsyn till de olägenheter som uppkomme för staden, därest domsagokansliet bibehölles i Hammenhög, påyrkat, att detsamma i samband med föreningens genomförande förlades till Simrishamn. För sådan händelse hava stadsfullmäktige erbjudit sig att utan kostnad för övriga tingshusbyggnadsskyldige ställa erforderliga kansli- och arkivlokaler till förfogande i stadens rådhus, bekosta nödig komplettering av lokalernas inredning samt underhålla detsamma, så länge de av domsagan användes för det avsedda ändamålet. Vidare hava stadsfullmäktige, för det fall att betänkligheter skulle yppas mot att domarkansliet förlades å annan ort än tingsstället, erbjudit sig att utan vederlag i rådhuset upplåta lokaler jämväl för avhållandet av häradsrättens sammanträden samt hemställt, att även sistnämnda förslag måtte vinna vederbörligt beaktande.

De tingshusbyggnadsskyldige och häradsrätten hava bestämt motsatt sig såväl tingsställets som domsagokansliets förflyttning till Simrishamn, varemot länsstyrelsen och hovrätten förordat förflyttningen.

I ärendet har upplysts, att kostnaden för de ändringar å rådhuset i Simrishamn, som erfordrades för beredande av kansli- och arkivlokaler för domsagan, belöpte sig till 14,000 kronor.

Statskontoret, som avgivit infortrat yttrande rörande frågan om statsverkets övertagande av stadens avlöningsförpliktelser gentemot rådmannen Rosencrantz, har tillstyrkt att Rosencrantz av statsmedel bereddes gottgörelse med ett belopp, som motsvarade av honom åtnjuten lön, ålderstillägg, tjänstgöringspenningar, tillfällig löneförbättring och sportler eller sålunda med $(400 + 400 + 200 + 1,400 + 750 =)$ 3,150 kronor för år jämte dyrtidstillägg enligt förut angiven grund å lönen, ålderstilläggen och tjänstgöringspenningarna. Nämnda ersättningsbelopp — fränsett dyrtidstillägget — borde anvisas att utgå från allmänna indragningsstaten, därvid torde föreskrivas att detsamma skulle upphöra att utgå, därest Rosencrantz utsåges till kommunalborgmästare i Simrishamn eller annan stad eller till ledamot av annan rådhusrätt eller magistrat.

Departements-
chefen.

Av den i ärendet verkställda utredningen framgår otvetydigt, såsom ock i de över detsamma avgivna yttrandena bekräftats, att de i 2 § förenämnda lag den 17 juni 1932 angivna förutsättningarna för meddelande av förordnande om staden Simrishamns förenande i judiciellt avseende med Ingelstads

och Järrestads domsaga föreligga. Det är också min avsikt att föreslå Kungl. Maj:t utfärda föreskrift härom. Först i samband därmed lärer ställning böra tagas till den i ärendet uppkomna frågan om förflyttning av domsagans nuvarande tingsställe och kansliort till Simrishamn. Innan förordnande som nyss sagts kan ske, måste emellertid riksdagens samtycke utverkas till att statsverket övertager stadens förpliktelser beträffande avlöningen till lagfarne rådmannen Rosencrantz, vars tjänst vid rådhusrättens upphörande kommer att indragas. Mot vad statskontoret i sistnämnda hänseende föreslagit har jag intet att erinra. Jag får därför hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att till rådmannen i Simrishamn Frits Werner Gottlob Rosencrantz må från och med den dag, då förordnande om stadens förenande i judiciellt avseende med Ingelstads och Järrestads domsaga träder i kraft, från allmänna indragningsstaten under hans återstående livstid utbetalas årlig gottgörelse med 3,150 kronor jämte dyrtidstillägg å ett belopp av 1,000 kronor enligt de för befattningshavare vid statens oreglerade verk gällande grunder, med iakttagande av att, därest Rosencrantz skulle övergå till ordinarie befattning i statens tjänst eller utses till kommunalborgmästare i Simrishamn eller i annan stad eller till ledamot av annan rådhusrätt och magistrat, han ej vidare skall vara i åtnjutande av berörda gottgörelse och tillägg.

3:o.

Skara stad hade den 31 december 1941 ett invånarantal av 7,448 personer. Staden omgives av Skånings och Valle tingslag av Skånings, Valle och Vilske domsaga. Invånarantalet i domsagan vid nyssnämnda tidpunkt utgjorde 21,470 personer, därav 16,003 personer inom nyssnämnda tingslag. Tingslaget har tingsställe i eget inom staden beläget tingshus, vari jämväl domsagans kansli är inrymt.

Sedan dåvarande borgmästaren i Skara Gustaf Eksell utnämnts att från och med den 1 februari 1940 vara häradshövding i Skånings, Valle och Vilske domsaga, har borgmästarämbetet i staden hållits vakant. Enligt för rådhusrätten och magistraten den 4 april 1930 fastställd arbetsordning skall densamma utgöras av, förutom borgmästaren, två rådmän och en extra rådmän, vilka icke behöva vara lagfarna. De ordinarie rådmansbefattningarna innehavas av Nils Ragnar Hermansson och Bertil Söderpalm, vilka äro födda den förre den 17 juni 1895 och den senare den 25 september 1900. Båda hava erhållit fullmakt å sina tjänster år 1930. Söderpalm är därjämte av magistraten utsedd att från och med den 1 oktober 1936 vara kronouppbörds-kassör i staden. Extra rådmän är Anders Josef Albert Granqvist, vilken är född den 21 augusti 1878 och erhållit fullmakt å tjänsten år 1932. Samtliga rådmän, Söderpalm jämväl i egenskap av kronouppbörds-kassör, äro skyldiga att vid

fyllda 67 år avgå från tjänsten, de ordinarie mot åtnjutande av pension. Skyldighet för rådmännen att övergå till annan befattning annat än i samband med en allmän omorganisation av underrätterna eller magistraterna föreligger däremot icke. I sådant avseende är av betydelse att rådmannen Söderpalm, vilken avlagt juris kandidatexamen och för närvarande uppehåller borgmästarlön i staden, innehar föreskriven kompetens för att kunna utses till kommunalborgmästare. Han har ock förklarat, att han principiellt icke ställde sig avvisande till tanken att söka dylik tjänst i staden.

Enligt fastställd avlöningsstat utgå från staden till rådmännen följande årliga avlöningsförmåner: till en var av de ordinarie rådmännen lön 500 kronor, ett ålderstillägg å 100 kronor samt dyrtidstillägg enligt av stadsfullmäktige fastställda grunder, sedan tjänsternas tillträde 25 % å löneförmånerna eller sålunda 150 kronor, samt till den extra rådmannen lön 100 kronor utan dyrtidstillägg. De ordinarie rådmännen hava genom anslutning till Sveriges kommunalanställdas pensionskassa vid pensionsålderns inträde till försäkrats pension å 447 kronor om året. Den årliga pensionsavgiften utgör för rådmannen Hermansson 122 kronor 24 öre och för rådmannen Söderpalm 114 kronor 41 öre, varav befattningshavarna erlägga 36 kronor vardera, medan återstoden gäldas av staden. — I egenskap av kronouppbörds-kassör åtnjuter Söderpalm 1,700 kronor i lön, två ålderstillägg å 150 kronor, semesterarvode med 100 kronor samt dyrtidstillägg, vilket sedan år 1940 utgått med 443 kronor, eller sålunda tillhopa 2,543 kronor om året, vartill komma med tjänsten förenade sportler. Vid 67 års ålder äger han rätt till årlig pension med 1,335 kronor. Pensionsavgiften utgör 350 kronor 32 öre om året, varav Söderpalm bestrider 111 kronor och staden återstående 239 kronor 32 öre.

På grund av Kungl. Maj:ts beslut den 12 januari 1940 har genom länsstyrelsens i Skaraborgs län försorg utredning ägt rum rörande Skaras förenande i judiciellt avseende med förenämnda domsaga. Utredningen, som verkställdt jämlikt 3 § förenämnda lag den 17 juni 1932 och särskilt behandlat de frågor som angivas i nämnda paragraf, har jämlikt länsstyrelsens uppdrag utförts av assessorn i Göta hovrätt John Frostmark.

Under utredningen har mellan delegerade för staden och de tingshusbyggnadsskyldige i Skånings och Valle tingslag preliminärt överenskommit, att staden -- därest förutsättningarna för dess förening med domsagan komme att föreligga -- skulle mot erläggande av 20,000 kronor, att inbetalas med 2,000 kronor om året under tio år efter föreningens genomförande, vinna delägarskap i tingslagets tillgångar.

I sitt den 8 november 1941 dagtecknade utlåtande i ämnet har utredningsmannen -- med utgångspunkt från att staden borde ingå i gemensamt tingslag med Skånings och Valle tingslag och under erinran att statsverket vid rådhusrättens upphörande hade att övertaga stadens förpliktelser beträffande avlöning och pension till de befattningshavare vid rådhusrätten, vilkas tjänster för dylik händelse komme att indragas -- framlagt en tabell beträffande de ekonomiska verkningarna för staden av indelningsändringen. I denna har upptagits å ena sidan genom föreningen besparade utgifter och

tillkomna inkomster och å andra sidan nya utgifter. De förra har utredningsmannen i tablån beräknat till sammanlagt 20,019 kronor, under förutsättning att den nuvarande kronouppbörds-kassören valdes till kommunalborgmästare och tjänsten som kronouppbörds-kassör följaktligen kunde indragas, samt till 16,207 kronor under förutsättning att sistnämnda tjänst komme att bibehållas. Nya utgifter har utredningsmannen i tablån beräknat till sammanlagt 20,849 kronor, därav bland annat kommunalborgmästarens lön med ålders-tillägg och semesterersättning till 11,040 kronor, dyrtidstillägg å nämnda lön till 837 kronor, stadens bidrag till kommunalborgmästarens pensionering till 1,210 kronor samt annuitet för inlösen i tingshuset med inventarier till 2,000 kronor. I anslutning till tablån har utredningsmannen emellertid framhållit, att de bland nya utgifter upptagna utgiftsposter, som avsåge löner till kommunalborgmästaren och dennes biträde, upptoge slutlönerna till dessa befattningshavare, varför lönerna till dem under de nio första åren efter föreningen vore lägre än i tablån angåves, samt att den i tablån upptagna utgiftsposten angående annuitet för inlösen i tingshuset endast komme att utgå under tio år. På grund härav har utredningsmannen uttalat, att om Söderpalm valdes till kommunalborgmästare och befattningen som kronouppbörds-kassör därvid indroges, föreningen icke skulle komma att medföra ökad ekonomisk börda för staden. Om Söderpalm däremot ej skulle väljas till kommunalborgmästare, skulle föreningen enligt utredningsmannens uppfattning komma att medföra ökad ekonomisk börda för staden ända till september 1967, då Söderpalm uppnådde pensionsåldern. Utredningsmannen har beräknat denna merkostnad under två olika förutsättningar, nämligen 1) om kronouppbörds-kassörsbefattningen indroges och staden således bleve skyldig att till Söderpalm utgiva ersättning för mistade löneförmåner eller 2) om nämnda befattning bibehölles intill dess Söderpalm uppnådde pensionsåldern. Merkostnaden under den förra förutsättningen har beräknats till högst 4,323 kronor 32 öre och lägst 2,323 kronor 32 öre samt under den senare förutsättningen till högst 4,642 kronor och lägst 2,642 kronor. Dessa variationer bero dels på att lönerna till kommunalborgmästaren och dennes biträde beräknats utgå utan eller med ett eller flera ålderstillägg under olika tidsperioder och dels på att annuiteterna för inlösen i tingshuset m. m. endast skulle utgå under de tio första åren efter föreningen. Sammanfattningsvis har utredningsmannen uttalat, att då av den verkställda undersökningen törde framgå, att varken stadens storlek eller rådhusrättens arbetsbörda motiverade ett bibehållande av egen jurisdiktion för staden samt även arbetsbördan i domsagan jämförd med andra domsagor icke vore stor, stadens förenande med domsagan framstode som ett starkt allmänt intresse och måste ur rättsskipningssynpunkt anses vara till gagn för såväl staden som domsagan, att därest i tingslaget antalet allmänna tingssammanträden årligen bestämdes till 20 jämte 2 sammanträden med tremansnämnd, förändringen icke kunde förväntas medföra avsevärt ökade kostnader och tidsutdräkt för den rättssökande allmänheten, att de förändringar ifråga om domstolsorganisationen som bleve erforderliga kunde genomföras utan väsentlig olägenhet, att ur ekonomisk

synpunkt sammanslagningen bleve gynnsam för såväl staden som domsagan, för staden dock under förutsättning att kronouppbörds-kassören valdes till kommunalborgmästare, samt att, då förutsättningar för omorganisationens genomförande alltså funnes, densamma borde genomföras även utan stadens samtycke.

Över utredningen i dess helhet hava yttranden avgivits av häradsrätterna i Skånings och Valle samt i Vilske tingslag, av domhavanden i domsagan, av stadsfullmäktige och magistraten i Skara, av länsstyrelsen i Skaraborgs län samt av Göta hovrätt.

Häradsrätterna hava förklarat, att de icke hade något att invända mot föreningen, och domhavanden har uttalat, att han, på skäl som utredningsmannen anfört i sin sammanfattning av utredningens resultat, anslöte sig till dennes uppfattning att föreningen mellan staden och domsagan borde komma till stånd.

Stadsfullmäktige hava vid sammanträde den 23 april 1942 tagit ställning till utredningen och därvid framhållit, att förändringen varken ur rättsvårdens eller den kommunala förvaltningens synpunkt kunde anses medföra sådana fördelar, att tillräckligt bärande skäl föreläge för dess genomförande. Utredningsmannens kalkyler beträffande förslagets ekonomiska konsekvenser gäve också vid handen, att den föreslagna förändringen icke komme att medföra några ekonomiska fördelar för staden. Snarare kunde motsatsen förväntas, åtminstone under en rätt betydande övergångsperiod. Vägande skäl syntes därför icke saknas för staden att bestrida genomförandet av den föreslagna förändringen. Emellertid vore stadsfullmäktige medvetna om att ett sådant bestridande med hänsyn till föreliggande omständigheter icke hade utsikt att vinna beaktande. Vid sådant förhållande ville därför stadsfullmäktige beträffande principfrågan inskränka sig till att yrka, att därest förändringen komme att genomföras, detta måtte ske på sådant sätt att därigenom minsta olägenhet uppstode samt att densamma icke komme att belasta staden med ökade ekonomiska pålagor. Vad särskilt kronouppbörds-kassörsbefattningen beträffade vore från stadens sida intet att i och för sig erinra mot tjänstens indragande, men såsom villkor härför uppställdes, att stadens förpliktelser mot den nuvarande befattningshavaren helt övertoges av statsverket. Stadsfullmäktige vore icke villiga utfästa sig att välja den nuvarande innehavaren av befattningen till kommunalborgmästare. I fråga om lönen till kommunalborgmästaren vore fullmäktige benägna att placera tjänsten i 28:e lönegraden i den för stadens tjänstemän gällande löneplanen, innefattande en begynnelse-lön av 8,340 kronor jämte tre ålderstillägg, vart och ett å 480 kronor, i stället för — såsom i utredningsmannens beräkningar skett — i 30:e lönegraden med en begynnelse-lön av 9,300 kronor jämte samma ålderstillägg.

Magistraten har förklarat sig biträda utredningsmannens åsikt att varken stadens storlek eller rådhusrättens arbetsbörda motiverade bibehållandet av egen jurisdiktion för staden. Vidare har magistraten uttalat, att stadens begäran, att staten övertog stadens förpliktelser mot innehavare av samtliga

befattningar, som indroges i samband med landsrättsförläggningen, syntes äga stöd av 2 § 2 punkten lagen om stads och landsbygds förenande i judiciellt avseende.

Länsstyrelsen har anfört, bland annat, att det ur allmänt intresse syntes önskvärt, att staden förlades under landsrätt. Av den verkställda utredningen torde emellertid framgå, att den föreslagna föreningen komme att medföra ökad ekonomisk börda för staden, därest denna även i fortsättningen skulle bestrida kostnaderna för kronouppbörds-kassörens avlöning. Det syntes därför skäligt, att statsverket i samband med landsrättsförläggningen övertog stadens ekonomiska förpliktelser gentemot den nuvarande innehavaren av nämnda befattning, för den händelse denne icke skulle utses till kommunalborgmästare.

Hovrätten har avgivit utlåtande i ärendet den 15 december 1942. Däri har hovrätten tillstyrkt att — under förutsättning att statsverket övertog stadens förpliktelser med avseende å rådmansbefattningarna — förordnande måtte meddelas om stadens förenande i judiciellt avseende med Skånings och Valle tingslag från tidpunkt, som kunde befinnas lämplig, förslagsvis från och med den 1 januari 1944. I sitt utlåtande har hovrätten till ingående granskning upptagit frågan huruvida förutsättningarna för meddelande av dylikt förordnande i detta fall vore för handen. Beträffande den första förutsättningen, eller att indelningsändringen funnes med hänsyn till förhållandena i såväl staden som domsagan vara till gagn för rättsskipningen, har hovrätten utan tvekan ansett detta vara fallet. Jämväl i fråga om den andra förutsättningen för stadens förenande med domsagan utan stadsfullmäktiges samtycke eller att ändringen icke medförde ökad ekonomisk börda eller annan avsevärd olägenhet för staden, har hovrätten — som post för post granskat de av utredningsmannen framlagda beräkningarna av utgifterna i förevarande avseende före och efter en förening med domsagan — kommit till den uppfattningen att samma förutsättning föreläge. I sistnämnda hänseende har hovrätten anfört bland annat:

Då staden icke kan tvingas att välja den nuvarande kronouppbörds-kassören till kommunalborgmästare, böra beräkningarna göras med utgångspunkt från att han icke blir vald till denna befattning. Såsom utredningsmannen framhållit, kan det oaktat kronouppbörds-kassörstjänsten indragas, i vilket fall staden blir skyldig att till den nuvarande innehavaren av tjänsten utbetala ersättning för mistade löneförmåner. Tjänsten kan också komma att bibehållas intill dess den nuvarande tjänstinnehavaren uppnår pensionsåldern eller eljest avgår. Vilket alternativ som än väljes, föranleder det ekonomiska förpliktelser för staden. Hovrätten, som saknar anledning att yttra sig i den administrativa frågan om tjänsten skall bibehållas eller icke, utgår vid bedömning av de ekonomiska konsekvenserna i dessa olika fall från utredningsmannens beräkningar.

Den ändrade lönegradsplaceringen för kommunalborgmästaren föranleder minskning dels i de för honom i utredningsmannens tablå upptagna löneförmånerna med 1,047 kronor, beräknat efter samma beräkningsgrunder som i denna tablå, dels av stadens kostnad för kommunalborgmästarens pensionering med 98 kronor eller således en minskning i de tre första posterna av nya utgifter i tablån med tillhoppa 1,145 kronor.

Till grund för posten å 2,000 kronor för inlösen i tingshuset med inventarier ligger en preliminär överenskommelse mellan tingshusstyrelsen och representanter för Skara stad, enligt vilken staden skulle för att vinna delaktighet i tingshusets tillgångar (tingshuset m. m.) erlægga kontant 20,000 kronor att betalas med 2,000 kronor om året under 10 år, dock utan ränta. Stadsfullmäktige hava i sitt yttrande över utredningen förklarat sig villiga att för sin del godkänna denna överenskommelse. När det gäller att bedöma den ekonomiska innebörden av denna uppgörelse, bör enligt hovrättens uppfattning såsom ny utgift icke upptagas mer än ränta å det kapitalbelopp, vartill de överenskomna inbetalningarna, omräknade i nuvärdet, sammanlagt uppgå. Denna ränta bör upptagas till högst 4 %, ty det är utan tvivel möjligt för staden att till denna räntesats upplåna beloppet, därest staden skulle vilja på en gång erlægga inlösningssumman. Ifrågavarande post i tablån bör således upptagas till allenast 4 % å sammanlagda nuvärdet av de 10 inbetalningarna om 2,000 kronor, beräknat vid första inbetalningen och efter en antagen ränta av 4 %, eller således till 4 % å 16,870 kronor = 675 kronor. Det kan för övrigt ifrågasättas, om icke posten borde upptagas ännu lägre. Såsom utredningsmannen påpekat, är det avsett, att inlösningssumman skall erläggas till *tingslagets* kassa. Staden får således i proportion till sitt delägarskap i tingslaget andel i inlösningssumman liksom i tingslagets övriga tillgångar.

Dessa ändringar i de av utredningsmannen beräknade utgifterna föranleda, att summan av nya utgifter i tablån skall minskas med minst 2,470 kronor. Härigenom blir den årliga merkostnad, som under förutsättning att den nuvarande kronouppbörds-kassören icke väljes till kommunalborgmästare skulle uppkomma till och med år 1967, väsentligt lägre än utredningsmannen beräknat. Nämnda årliga merkostnad kommer under olika tidsperioder till och med 1967 att uppgå till belopp, växlande mellan 53 kronor och 1,853 kronor, om kronouppbörds-kassörstjänsten indrages, samt mellan 372 kronor och 2,172 kronor, om samma tjänst bibehålles. Efter 1967, sedan avlösningsförpliktelsen till kronouppbörds-kassören bortfallit, uppstår en relativt stor årlig besparing för all framtid. För att uttröna, huruvida denna besparing motväger den till och med år 1967 uppkommande merkostnaden, har hovrätten verkställt vissa matematiska beräkningar. Enligt dessa beräkningar blir sammanlagda nuvärdet av merkostnaderna större än sammanlagda nuvärdet av besparingarna. Hovrätten vill emellertid framhålla, att staden genom föreningen vinner delaktighet i rättegångslokaler, som efter nödig renovering — vartill kontanta tillgångar lämna ett stort bidrag — äro väsentligt bättre än de i rådhuset inrymda, vilka enligt vad utredningsmannen anfört knappast kunna fylla framtida krav på rättegångslokaler. På grund härav kan det enligt hovrättens mening med fog anses, att det mervärde, som staden sålunda erhåller, motväger den uträknade nettomerkostnaden, åtminstone för det fall att kronouppbörds-kassörstjänsten indrages.

Om emellertid, oaktat vad nu anförts, föreningen skulle anses medföra ökad ekonomisk börda för staden, återstår den möjligheten att med stöd av lagen den 18 juli 1942 (nr 659) angående ändrad lydelse av 3 och 5 §§ i 1932 års lag låta staden inträda såsom delägare i tingslaget utan att erlægga någon inlösningssumma eller att reducera denna summa. Till stöd härför skulle kunna åberopas, att stadens inträde i tingslaget i allt fall blir mycket fördelaktigt för de tingshusbyggnadsskyldiga, i det att underhållet av tingshuset och andra löpande utgifter komma att fördelas på ett mer än fördubblat skatteunderlag. Om rättsförhållandet mellan staden och domsagan ordnas på grundval av att staden icke erlägger någon inlösningssumma, skulle staden i stället för ökad ekonomisk börda erhålla ekonomisk

fördel genom föreningen, även om den nuvarande kronouppbörds-kassören icke skulle utses till kommunalborgmästare. Med hänsyn till att stadsfullmäktige förklarar sig villiga att godkänna den preliminärt överenskomna inlösningssumman och då — såsom förut framhållits — staden själv får del i denna summa och densamma därför i verkligheten representerar en mindre utgift än beloppet anger, vill hovrätten icke hemställa om ändring i dessa villkor.

Hovrätten har slutligen anfört att, enligt dess uppfattning, det icke ålåg statsverket någon förpliktelse att övertaga stadens avlöningsförpliktelser mot Söderpalm i dennes egenskap av kronouppbörds-kassör. Denna syssla vore nämligen en självständig tjänst, som varken enligt arbetsordningen för rådhusrätten och magistraten eller eljest vore förenad med rådmanstjänst. Av motiven till 1932 års lag (se prop. 1932 nr 206 sid. 34 och 36) torde framgå, att tjänsten som kronouppbörds-kassör icke vore att hänföra till de befattningar, beträffande vilka statsverket jämlikt 2 § p. 2 skulle övertaga stadens avlönings- och pensionsförpliktelser. Då det förutsattes, att föreningen icke föranleder ökad ekonomisk börda för staden, kunde ej heller av sådan anledning statsverket vara skyldigt övertaga stadens förpliktelser i detta hänseende (jfr prop. 1940 nr 95 sid. 10 och 12). Att staden, för det fall att Söderpalm icke valdes till kommunalborgmästare, själv finge vidkännas avlöningsförpliktelserna till honom beträffande kronouppbörds-kassörstjänsten syntes hovrätten för övrigt icke vara obilligt. Med hänsyn till innehållet i 1932 års lag hade försiktigheten bjudit att icke tillsätta denna tjänst med ordinarie innehavare. När så skett, syntes det ligga närmast till hands, att staden själv finge bära de ekonomiska konsekvenserna härav, så mycket mer som dessa kunde undvikas, om Söderpalm valdes till kommunalborgmästare. Hovrätten kunde således icke tillstyrka, att statsverket övertog andra avlönings- och pensionsförpliktelser än sådana som vore tillförsäkrade rådmännen.

Statskontoret har den 2 februari 1943 avgivit infortrat yttrande i ärendet, såvitt angår däri framställda anspråk på ersättning av statsmedel i händelse staden förenades med domsagan. I utlåtandet har statskontoret uttalat, att under angivna förutsättning statsverket allenast beträffande rådmännen syntes skyldigt övertaga stadens förpliktelser beträffande deras löner och pensioner, samt hemställt att stadens ersättningsanspråk i övrigt måtte lämnas utan bifall. Vad anginge frågan huru stadens förpliktelser i avseende å pensioneringen av rådmännen Hermansson och Söderpalm vid en sammanslagning lämpligen borde fullföljas, ville statskontoret föreslå en sådan anordning, att dessa bibehölles vid sin delaktighet i Sveriges kommunalanställdas pensionskassa mot att statsverket årligen inbetalade de fastställda pensionsavgifterna. De befattningshavarna åvilande andelarna härav skulle givetvis i så fall avdragas från de utgående ersättningsbeloppen. I enlighet med vad sålunda anförts samt med beaktande av att det utgående dyrtidstillägget närmast vore att anse såsom en fast löneförmån skulle statsverkets årliga utgifter bliva för Hermansson (500 + 100 + 150 + 122: 24 — 36 =) 836 kronor 24 öre, för Söderpalm (500 + 100 + 150 + 114: 41 — 36 =) 828

kronor 41 öre samt för Granqvist 100 kronor, att utgå intill den tidpunkt, då de uppnådde 67 års ålder. Ifrågakommande ersättning torde böra gäldas från allmänna indragningsstaten. Såsom villkor för de åt Hermansson och Söderpalm föreslagna ersättningarna syntes dock böra gälla, att vederbörande icke överginge till ordinarie befattning i statens tjänst eller utsåges till kommunalborgmästare i staden eller i annan stad eller till ledamot av annan rådhusrätt och magistrat.

*Departements-
chefen.*

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, råder i ärendet olika meningar därom huruvida i förevarande fall föreligger den i 2 § lagen den 17 juni 1932 om stads och landsbygds förenande i judiciellt avseende angivna förutsättningen för meddelande mot stads bestridande av förordnande om dess uppgående i domsaga att ändringen icke kommer att medföra ökad ekonomisk börda för staden. Utredningsmannen, stadsfullmäktige i Skara och länsstyrelsen hava gjort gällande att så blir fallet först år 1967, med mindre statsverket övertager, icke blott stadens avlöningsförpliktelser gent emot rådmännen, utan även i förhållande till kronouppbörds-kassören eller ock förpliktelserna mot den sistnämnde på annan grund, exempelvis genom hans utseende till kommunalborgmästare, komma att bortfalla. Göta hovrätt har däremot efter en ingående behandling av de med indelningsändringen förknippade ekonomiska frågorna hävdad, att angivna förutsättning kan — vare sig kronouppbörds-kassören överföres å stadens indragningsstat eller kvarstår i tjänst — anses befintlig redan nu. Hovrätten har därvid påpekat, att detta så mycket säkrare skulle vara förhållandet, därest staden icke förbundit sig att i samband med indelningsändringen erlægga viss engångsersättning till tingslaget för vinnande av delaktighet i dess tingshus och övriga tillgångar. Jag delar hovrättens uppfattning i sistnämnda avseende. Enligt min mening föreligger i fråga om staden Skara lika bärande skäl som förut anförts beträffande staden Ronneby för att staden vid uppgåendet i Skånings och Valle tingslag borde befrias från inlösningsskyldighet i tingslagets förmögenhet. Därest preliminärt avtal i saken icke redan träffats, skulle jag också ha föreslagit Kungl. Maj:t meddela bestämmelse om dylik befrielse. Detta avtal bör vid sådant förhållande uppenbarligen icke få den verkan, att den ifrågasatta föreningen därigenom omöjliggöres. Ett förenande av Skara stad med Skånings, Valle och Vilske domsaga framstår nämligen, vilket i ärendet tämligen enhälligt vitsordats, såsom ett starkt allmänt intresse. Det synes då följdriktigt, att den utfästa ersättningen till tingslaget icke bör få inräknas bland stadens efter indelningsändringen tillkomna nya utgifter. Sker så icke, råder enligt min mening intet tvivel om att förändringen icke kan anses lända staden till ekonomiskt men, även om kronouppbörds-kassörens avlöning fortfarande skulle komma att belasta stadens budget. Jag finner alltså att, även om statsverket övertager stadens förpliktelser allenast beträffande rådmännen, samtliga de i 2 § förenämnda lag uppställda förutsättningarna för meddelande mot stadens bestridande av förordnande om dess förenande med domsagan föreligger. Min avsikt är också att föreslå Kungl. Maj:t att utfärda dylik föreskrift. Dessförinnan måste emellertid riksdagens

samtycke utverkas till att rådmännens löne- och pensionsförmåner överföras å statsverket. Mot vad statskontoret härutinnan föreslagit föreligger från min sida ingen erinran.

Under återopande av vad jag sålunda anfört får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

dels att till rådmännen i Skara Nils Ragnar Hermansson, Bertil Söderpalm och Anders Josef Albert Granqvist må från och med den dag, då föreskrift om stadens förenande i judiciellt avseende med Skånings, Valle och Vilske domsaga träder i kraft, från allmänna indragningsstaten intill den tidpunkt, då vederbörande uppnår 67 års ålder, utbetalas årlig gottgörelse med 714 kronor till en var av Hermansson och Söderpalm samt med 100 kronor till Granqvist, med iakttagande av att å förmånen dyrtidstillägg icke skall utgå, samt att, därest Hermansson eller Söderpalm skulle övergå till ordinarie befattning i statens tjänst eller utses till kommunalborgmästare i Skara eller i annan stad eller till ledamot av annan rådhusrätt och magistrat, han ej vidare skall vara i åtnjutande av berörda gottgörelse;

dels ock att från och med förut angivna tidpunkt må till Sveriges kommunalanställdas pensionskassa från allmänna indragningsstaten för Hermansson och Söderpalm årligen, intill dess vederbörande uppnår 67 års ålder eller skyldighet att erlägga pensionsavgift för dem eljest bortfaller, erläggas dylik avgift med för den förre 122 kronor 24 öre och för den senare 114 kronor 41 öre.

4:o.

Genom beslut den 30 juni 1942 förordnade Kungl. Maj:t, med stöd av 2 § lagen den 17 juni 1932 om stads och landsbygds förenande i judiciellt avseende, att rådhusrätten i *Piteå* skulle upphöra från och med den 1 januari 1943 och staden från och med samma dag i judiciellt avseende förenas med *Piteå* domsaga samt *Piteå* och *Älvsby* tingslag. Beslutet hade föregåtts av vederbörlig genom länsstyrelsen i Norrbottens län verkställd utredning i ärendet. Samtidigt bestämde Kungl. Maj:t, bland annat, att till dåvarande rådmannen i *Piteå* Carl Erik Eriksson, som är född år 1861, skulle från och med den 1 januari 1943 under hans återstående livstid av statsmedel utbetalas en årlig gottgörelse av 474 kronor utan dyrtidstillägg, att tillsvidare kvartalsvis i efterskott bestridas från det under riksstatens andra huvudtitel uppförda anslaget till extra utgifter. Ersättningsbeloppet utgjorde vederlag till Eriksson för mistade löneförmåner från staden med anledning av rådmanstjänstens indragning vid rådhusrättens upphörande.

Rätteligen borde nämnda belopp ha utanordnats från allmänna indragningsstaten. Härtill hade emellertid erfordrats riksdagens medgivande. Med hänsyn till tidpunkten för utredningens färdigställande ansågs emellertid

proposition härom icke böra avlåtas till 1942 års riksdag. Å andra sidan ansågs synnerligen angeläget, att beslut snarast åvägabragtes rörande ifrågasvarande indelningsändring, så att densamma kunde träda i kraft redan med 1943 års ingång. Med hänsyn härtill beslöt Kungl. Maj:t, efter statskontorets tillstyrkande, anvisa förenämnda jämförelsevis obetydliga ersättningsbelopp från anslaget till extra utgifter, för att sedermera i händelse av behov hos riksdagen anmäla detsamma till överförande å allmänna indragningsstaten. Jag får nu hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att den f. d. rådmannen i Piteå Carl Erik Eriksson genom Kungl. Maj:ts beslut den 30 juni 1942 tillerkända årliga gottgörelsen av 474 kronor skall, räknat från och med den 1 april 1943, utgå från allmänna indragningsstaten.

Vad departementschefen ovan under punkterna 1:o—4:o hemställt, däri statsrådets övriga ledamöter instämma, bifaller Hans Maj:t Konungen samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga vid detta protokoll utvisar skall avlåtast till riksdagen.

Ur protokollet:
G. Lindencrona.